

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 11 του Απριλίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : Όδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 91

ΕΞΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΑΣΤΕΡΙ

(Του Alfred de Musset)

Όραϊον Άστέρι τῆς νυχτιᾶς, ἀπόμακρε διαβάτη,
Ποῦ ἀστραφτερό τὰ σύννεφα τὰ μαύρα παραιτᾶς
Καὶ βγαίνεις μὲς στὸ ἀπέραντο γαλάζιο σου παλάτι
Τὶ νὰ κυτῶς στὸν ἔρημο τὸν κάμπο ; τὶ ζητᾶς ;
Τὰ ἀγριοδόρια ἐδιδάσκαν καὶ ἡσύχασαν τὰ ἀγέρια,
Τὸ δάσος, ποῦ ὅλο ἐδόγγαγε, στενάζει ἀγαλινά,
Καὶ ἡ νυχτερίδα ἀνάλαφρη μὲ τὰ φτερά τὰ αἰθέρια
Στὴ μυρωμένη ἀνάμεσα διαβαίνει λαγκαδιά.
Τὶ νὰ γυρεύης μὲς στὴ γῆ τὴ γλυκοκοιμισμένη ;
Νὰ χαμπλώνης βλέπω σε πρὸς τὰ βουνά ἀντροκού,
Καὶ μὲ ἓνα ὥραϊο χαμόγελον ἡ τρισαγαπημένη
Μορφὴ σου πᾶει στὰ ἀγνώριστα τὰ μέρη νὰ κρυφτῇ..

Άστέρι ἐσύ ποῦ ἀγαλινὰ στὸ λόφο γέρνεις πλάι.
Δάκρυ ἀσημένιο, θλιβερό, στὸν πέπλο τῆς Νυχτιᾶς,
Σὺ ποῦ θεωρεῖς ἀπὸ μακρὰ τὸν πιστικὸ ποῦ πᾶει
Μαζὶ μὲ τὸ κοπάδι του, Άστέρι ἐσύ, ποῦ πᾶς ;
Μὲς στὴν ἀπέραντη νυχτιά τὶ τάχα νὰ γυρεύης ;
Ζητᾶς στὴν ὄχθη μαλακὸ στῆς ροδωνιᾶς κρεβάτι,
Ἡ μήπως ἐστὶ δώμορφο ποῦ τῆς καρδιᾶς μαγεύεις
Στὴν ὥρα αὐτὴ τῆς σιγαλίδος μὴν πᾶς μὲς στὴ δρο-
[ὄατη

Τῆς Θάλασσας τὴν ἀγκαλιὰ νὰ πέσης πλανεμένο
Μαργαριτάρι ἀτίμητο, πετράδι ζηλευμένο ;..
Άγαπημένο Άστέρι μου ! ἂν πᾶς γιὰ νὰ πεθάνης
Καὶ νὰ στολίσῃς τὰ γλαυκά τῆς Θάλασσας μαλλιά,
Στάσου, σοῦ δέομαι ὁλόθερμα, τὰ οὐράνια σου μὴ
[χάνεις,
Άστέρι τῆς Άγάπης μου, ὦ ! λάμπε ἐκεῖ ψηλά !..
Ναύπλιον

ΘΡΑΣ ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ

Ντρέπομαι νὰ μιλήσω κ' ἐγὼ γιὰ ὅσα ἄλλοι
πολλοὶ ἀνώτεροι μου ἐπιστημονικῶς ἐμίλησαν καὶ τὰ
ξεδιάλυσαν. Πόσο πίσω εἰσάστε, ὦ Ρωμιόφωνοι
Ἕλληνες ! Σὲν σὲ παιδὶ μᾶς ἀναγκάζεται νὰ σὰς
μιλοῦμε καὶ νὰ χτενίζουμε τὴν κάθε φράση μας γιὰ
νὰ μὴ μὲς 'στὸ στενὸ σας μυαλό. Ἀποφασισμένοι
εἰσάστε νὰ πνιγῇτε μὲς 'στὸ σκοτάδι, ἀποφασισμέ-
νοι εἰσάστε νὰ τυλιγθῇτε μὲς 'στὸ νεκροσάβανο τοῦ
παρελθόντος καὶ νὰ πεθάνετε σὰν Ἕλληνες ! Δὲν
ἔχετε τὴ δύναμη νὰ πεθάνετε σὰ Ρωμοὶ Κι' ἂν
ἦταν ἡ κύθοσά σας ἀπὸ ἀφτεπίγνωση, κά-
ποιο θὰ εἶχε λόγο, μὰ ἔλα ποῦ εἶνε ὑποδογμαία καὶ
σὰν πρόβχτα στραβοῦ τζομπάνη κλειστήκατε, ἐρόσου-

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

λοι, μὲς 'στὴν ἱερωμένη μὰ ἔρημη πιά μάντρα τοῦ
Ἑλληνισμοῦ καὶ μὲ παλιὰτων ποικιλόχρωμες 'στο-
λές καὶ μὲ γλώσσα μαῖμουδίστικη κοροϊδέβετε, βάρ-
βαροι, μὲ βάρβαρη γλώσσα, τὴν πολιτισμένη ἀρχαία
Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

Πρὶν εἶνε ὁ ὄνειρεμένος Βοναπάρτης ποῦ
θὰ φωνάξῃ μὲ τὴ μπαγιονέτα στὸ χέρι τὸ πο-
λυπόθητο «hors la salle», ἔξω, ἔξω ἀπὸ τὴ
μάντρα τῆς στενοκεφαλίας σας ; Μὰ εἰσάστε, νὰ
πάρῃ ὁ διάτανος, λεφτεροὶ συνταγματικοὶ πολῖτες !
Μὰ γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ ποῖός λαός, ποῖο ἔθνος
ματαχειρίστηκε τὴν λεφτεριά του γιὰ νὰ ποστραβωθῇ
ὡς τὴ ρίζα ; Κακόμοιρο ἔθνος ποῦ οἱ λεφτερωτάδες
σου, (ὁ Θεὸς νὰ συχωρέσῃ τις ψυχές τους, οὐ γὰρ
ἤδεισαν τί ἐποιοῦν) ἄφτοὶ οἱ ἴδιοι σὲ ρήμαξαν. Ἐπο-
λεμοῦσαν, βλέπετε, οἱ ἀνθρώποι γιὰ τὴ δική τους
λεφτεριά, καὶ ἔχι γιὰ τὴ λεφτεριά τῆς ἐθνικῆς ψυ-
χῆς. Καὶ δὲν ἤξεραν πῶς καθήκον κάθε ἀληθινοῦ
πολεμιστῆ εἶνε στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης νὰ μὴν ἀνα-
κατέβεται στὴν πολιτικὴ. Ἐνῶτε Οὐέλλιγκτον ποῦ
γλύτωσε 'στὸ Βατερλώ τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τὸν πρὶ
ἐπίφοβο ἐχθρὸ τῆς εἶχαν τὴν δύναμη οἱ Ἀγγλοὶ
βουλευτάδες νὰ τὸν πεταξοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ κοινο-
βούλιο κρίνοντάς τον ἀνίκανον νὰ κυβερνήσῃ, γιὰ τὸ
λόγο ὅτι ἦταν μονάχα γέρος πολεμιστής, ἔχι ὅμως
καὶ πολιτικός· καὶ δὲν μπορούσαν τὸ ἴδιο νὰ κάνουν
οἱ Ἕλληνες κυβερνήτες γιὰ τοὺς διάφροους ἀναρχι-

χικοὺς μικροκαπετανεύς ποῦ σὰν λεφτερωθῇκαν ἤθε-
λᾶν νᾶνε ἀνώτεροι τῶν νόμων τῆς Πατρίδας ποῦ δη-
μιούργησαν ;

Ἐκάνατε, κύριοι, τὸ καθήκον σας ! Ἐπολεμή-
σατε, μᾶς λεφτερόσατε, ἄξιός ὁ μισθός σας, τρα-
βηχτήτε τὸρα ἑσᾶς γιὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ κυβερ-
νήτη. Ὁ πολεμιστὴς λεφτερώνει δούλους τῆς ἀνομίας
καὶ τυραννίας, ὁ κυβερνήτης διαπλάττει δούλους τοῦ
Νόμου καὶ ἡ παιδεία τὴν λεφτερὴν ἐθνικὴ ψυχὴ. Ἰσὶα
μὲ τὸρα εἰδᾶτε διαταγὴς καὶ ἤσασταν καπετανεύς
'στὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Τὸρα 'στὸν πολιτικὸν ἀγῶνα
θὰ εἰσᾶτε πολῖτες ἀπλοὶ καὶ θαρρῖσατε νὰ μαθῆνετε
νὰ ὑπακούετε 'στὸ νόμο. Λεφτερώτατε καὶ λεφτερω-
θήκατε· ἀνδράποδα, σταθῇτε ὁ νόμος καὶ ὁ κυβερνή-
της νὰ σὰς λεφτερώσῃ καὶ νὰ σὰς δημιούργῃ πολ-
λίτες.

Ἀλλ᾽-Παπᾶς ἔπρεπε νᾶνε ὁ κυβερνήτης καὶ
σὲ τιδερένιο τῆς πειθαρχίας κλοῦ νὰ τσακίσῃ τὰ γύ-
νατα τῶν ἀναρχικῶν δούλων σύμφωνα μὲ τοῦ νόμου
τὴν ἀμειλικτὴ διαταγὴ. Ἀφτοὶ οἱ λεφτερωτάδες
ἔπρεπε νᾶνεβοῦν πρῶτοι στὴν καρμανιόλα σὰν ἔσχα-
τοι προδότες γιὰ νὰ γείνῃ τέλεια ἡ θυσία τῆς λεφ-
τεριάς. Εἶχε τὰ θύματά του ὁ ἀγῶνας· ἔπρεπε νᾶχη
τὰ θύματά του καὶ ὁ νόμος γιὰ νὰ τελεσφορήσῃ.
Ἀφτοὶ εἶνε οἱ νόμοι τῆς ἱστορίας, ἀπαράβατοι, σκλη-
ροί, μὰ ἀληθινοί. Τέτοιος μᾶς ἔπρεπε κυβερνήτης νὰ
μᾶς βοσκῇ μὲ ραβδί σιδερένιο στὰ λειβάδια τῆς
λεφτεριάς τοῦ νόμου καὶ νὰ τσακίσῃ σὰν κεραμίδες
ἀψηλτες τοὺς ἀρχικοκῶρους τῆς ψέφτικης λεφτεριάς.

Στὸ Μπαγδάτι ἦταν ἓνας βασιλιάς πολὺ ἡμέρος
Μιὰ μέρα γυρίζοντας στὰ χωράφια ἔξω εἶδε ἓνα
γεωργὸ ποῦ ὥργωνε, ἐπῆγε κοντὰ καὶ ἐπῆσε τὴν ὀμι-
λίαν μαζί του. Σὲ λίγο ἦρθε ἡ κόρη νὰ φέρῃ φαγὶ
στὸν πατέρα της. Ἡ κόρη, ὁμορφὴ πολὺ, τοῦ ἄρεσε
τοῦ βασιλιά καὶ ὁ βασιλιάς τὴ ζήτησε ἀπὸ τὸν πα-
τέρα της, μὰ πρῶτα τοῦ λέγει : δὲν σὲ ἀναγκάζω,
σὰν θέλεις ! ὁ γέρος εἶπε : δὲν σοῦ τὴ δίνω γιὰ τὴν
εἶμαι μονάχος μου· γυναῖκα δὲν ἔχω καὶ ποῖός θὰ μὲ
περετάει στὰ γηρατειά μου ; Πικραμένος ἔφυγε ὁ Βα-
σιλιάς δίχως νὰ πῇ τίποτας καὶ πῆγε 'στὸ Παλάτι
του, μὰ ἡ κόρη ἐκείνη δὲν τοῦφεβε ἀπὸ τὸ μυαλό.
Στέλνει τὸ Βεζύρη του καὶ κατόπι καὶ ἄλλους ἀν-
θρώπους γιὰ νὰ πείσουνε τὸ γέρω πεισματάρη, μὰ τί-
ποτε· ὅλα τὰ χαλνοῦσε ἡ αὐστηρὴ διαταγὴ τοῦ Βα-
σιλιά : μὲ τὸ καλὸ, σὰν θέλῃ ὁ γέρος. Ἀπελπίστηκε
ὁ βασιλιάς καὶ 'στὸ τέλος προσκαλεῖ τὸν πρῶτο τοῦ
χωριοῦ καὶ τοῦ λέει : ἡ τὸ κεφάλι σου, ἡ τὴν κόρη
τοῦ γέρου, μὰ μὲ τὸ καλὸ κτλ. Φοβισμένος ὁ κακο-
μοῖρης τρέχει καὶ βρίσκει στὸ χωράφι τὸ γέρω· δίχως
νὰ τοῦ μιλήσῃ, τοῦ στράφτει δύο γερούς μπάτσους
στὸ σῆμα ποῦ τὰ μάτια του ἔβγαναν σπῖθες ! Γιατὶ
μωρὲ παλῆγόγερε, δὲν θές νὰ δώσης τὴν κόρη σου 'στὸ
βασιλιά ; Γρήγορα πᾶρ' τὴν νὰ τοῦ τὴν πᾶμε καὶ

πὺς τοῦ πῶς τὴ δίνεις θέλοντας, ἀλλοιῶς σ' ἐσπασα
στὸ ξύλο. » Ζαρωμένος ὁ γέρος πέρνει τὴν κόρη καὶ
τὴν πᾶνε 'στὸ βασιλεῖα· χαρούμενος ὁ βασιλεὺς τοῦ
λέγει: ἐπέσθηκας ἐπὶ τέλους; Ναί, λέγει ὁ γέρος
κυττάζοντας μὲ τρόπο τὶς γρονθιὲς τοῦ πρώτου τοῦ
χωριοῦ, ἀπὸ 'δῶ ἡ ἀφεντιὰ τοῦ μου εἶπε δυὸ καλὰ
λόγια καὶ ἐπέσθηκα. (!!!)

Ρωμιοί, τέτοιες γρονθιὲς ἤθελε ὁ σβέρκος σας
ποῦ θέτε τὴ λεφτεριὰ δούλα σας τὴ ὄχι βασιλίσ-
σας σας! Μὰ τί νὰ πῇ κανεὶς! Καὶ μαζί με
τὴν ψεφτικὴ λεφτεριὰ ἐξώρμησε ἀπὸ τὴν σεν
τοῦκα τῆς Νεοελληνικῆς μουμιο-Πανδώρας σὰν με-
λισσιῶν κοπαδι ὅλο τὸ προικὶ τῆς ψεφτικῆς: ψεφ-
τὰ κοινωνικὴ, ψεφτὰ πολιτικὴ, ψεφτὰ γλωσσικὴ.
Καὶ μονάχα ἡ ἐλπίδα δὲν βρέθηκε 'στὸν πᾶτο, γιὰτ'
εἶχε σάπιση καὶ βρωμοῦσε ἀπελπισία. Καπαρώστε
τὴν τὴ νυφοῦλα, 'Ελληνοθρεμμένοι ρωμιοί! νὰ τὴνε
διαβᾶναι καμαρωμένη, μὰ μὴν ἀγγίζετε τὸ μά-
γουλό της γιὰτ' εἶνε ὅλο φκιασίδι, μὴν ψάξετε τὰ
στήθια της γιὰτ' εἶνε λαστιχένια, μὴ σηκώσετε τὸ
φουστάνι της γιὰτὶ τὰ πόδια της εἶνε σάπια ἀπὸ
τὸ βούρδουλα τοῦ τούρκου καὶ βρωμοῦν μ' ἐκείνα
ἀκόμα περπατεῖ. Γιαφτὸ κουτσένει λιγάκι καὶ τρε-
κλίζει σὰ μεθυσμένη, μὰ οἱ 'Ελληνες λένε πῶς τὸ
κάνει ἀπὸ φιλαρσενία, σκέρτσο μ' ἄλλα λόγια!

'Αἰ μὴν τὴν κάνετε νὰ μιλήσῃ. Μιλάει Γιαπωνέζι-
κα. Μιλάει τὴν κικαθαρεμένην γλῶσσαν τοῦ Ξενοφῶντα.
'Αφτὴνα τὴν ἀνάστησε ἐκ νεκρῶν ἡ Νεοελληνικὴ
μεγαλομανία γιὰ νὰ ἀποδείξῃ στὰ ἄλλα ἔθνη πῶς ὁ
'Ελληνισμὸς δὲν ἀπέθανε! "Ονειρο γλυκὸ εἶνε καὶ
περνᾶει σὰ φάντασμα. «Νανούρισε μανουλά μου, τὸ
δύλο σου παιδί· ἡ μάνα σου ἀπόθανε κακόμοιρο
ὄρφανὸ καὶ σὲ κουνάει ἡ γιαγιά σου!»—'Αλλοί μου τοῦ
κοκόμοιρου, στερέψανε τὰ στήθια τῆς γιαγιάς μου
κ' ἐγὼ θὲ νὰ ποθᾶνω! » Πέρνα, γιαγιά 'Ελληνική,
δικαίαναι κ' ἂν ἀνεξιλέωτη ἡ ψυχὴ σου γυρέβει ἐκ-
δίκησιν, εἴμεθα μικροὶ ἐμεῖς γιὰ τέτιο βαρὺ καθήκον,
μὴ γυρέβεις νὰ σύρῃς στὸν τάφο τὰ κακόμοιρα ὄρφανά.
Φεύγα γιὰτὶ θὰ μᾶς βρυκολακιάσῃς ὅλους. Μὰ θὰ
φύγῃ! Νύχτα ἀναστήθηκε καὶ νύχτα θ' ἀναληφθῇ
τὸ πολὺ σὲ σαράντα μέρες! 'Αλληλούια.

'Στὰ 1517 ἓνα καλόγηρος τοῦ Risenach καὶ ἓνας
Schwarzerde μετάρρασαν τὸ Βαγγέλιο 'στὴ Γερμα-
νική. Τὴ βούλλα τοῦ πάπα ὁ λεβέντης καλόγηρος τὴν
ἔκαψε 'στὴ Μητρόπολι, μπρὸς 'στὸν ὄχλο καὶ ἡ φωτιὰ
ἐκαίει ἐγέννησε τὴν 'Αναγέννησιν, θρησκευτικὴ καὶ
πνευματικὴ. Καὶ σὰν θελῇ νὰ κἀνῃ τὸ ἴδιον καὶ 'στὴν
'Ελλάδα ἓνας πατριώτης μου εἶδε μὲ ἐκπληξή του
πῶς ὁ μεσαιῶνας δὲν ἤρθε ἀκόμα 'στὴν 'Ελλάδα.
'Στὴν 'Ελλάδα ἀναστήθηκαν οἱ χρόνοι τοῦ Περικλέους
καὶ ἐκεῖ θέλουμε νὰ σταματήσουμε! ἐτελείωσε.

Μὰ τί ἀντίθεση, Θεέ μου! οἱ ἴδιοι ποὺ πολεμοῦν
γιὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ Βαγγέλιου ποὺ κάθε ἄλλο εἶνε παρὰ
ἐλληνικὴ (δὲν τοὺς ἐφώτισε φαίνεται καλὰ τὸ "Αἴο
πνέμμα τοὺς ἐβαγγελιστάδες, ἢ θὰ μιλοῦσαν κ' ἀφ-
τοὶ τὴ γλῶσσαν τοῦ Ξενοφῶντα ὅπως τὴ μιλάει σή-
μερα ὁ γουρουνομούτρης Ροβεισπιέρος τῆς ἐπαναστα-
τικῆς μας νεολαίας), οἱ ἴδιοι πολεμοῦν καὶ γιὰ τὴ
γλῶσσαν τοῦ Αἰσχύλου, καὶ οἱ ἴδιοι γιὰ τὴ γλῶσσαν
τοῦ Ξενοφῶντα. Θεέ μου! τί νὰ διαλέξῃ κανένας!

••

Μὰ νὰ μιλήσῃ κανένας γιὰ τὴν 'Ελληνικὴ Παιδείαν.
'Ασ τα κ' εἶμαι δάσκαλος. "Οχι! καλλίτερα θὰ τε-
λειώσω μ' ἓνα δρᾶμά μου ἀγραφο ἀκόμα! (ἔχω κ'
γραμμένον). 'Εποχὴ τοῦ Μεσαιῶνα. ὁ ἥρωάς μου εἶνε
ἓνας καλόγηρος τῶν ἐρημιῶν τῆς Σαχάρας. Μ' ὅλες
τὶς ἀποτροπὲς τῶν συναδέλφων του ἀπορασιζεὶ νὰ μπῇ
'στὸν κόσμον γιὰ νὰ τὸν διορθώσῃ! «'Ηγγικεν ἡ ὥρα
• τ.λ. » Κατέβηκε 'στὴν ἐπαρχία Θηβαίδος. 'Εκεῖ

τὸν φιλεῖ μιά νόστιμη χήρα. 'Ο καλόγηρος ἀντὶς
νὰ κηρύξῃ, ἔκανε ἓνα παιδί μετὰ τὴ χήρα. Μέσα τοῦ
ὅμως τὸν ἔρωγε ἡ ἰδέα ὅτι κάποιος κόσμος πλανᾶ-
ται καὶ ἀφτὸ τὸ κατὰλαβε ὅταν ἐγεννήθηκε τὸ παιδί
του. Δὲν χάνει καιρὸ. Τὸ τυλίζει 'στὸ ράσο τοῦ καὶ
τρέχει 'στὸ μοναστήρι.

Τὸν εἶδαν ἀπὸ μακριὰ οἱ ἄλλοι καλόγηροι
καὶ μαζέφτηκαν ὅλοι νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν, ἐνῶ ἡ καμ-
πάνα ἐβαρούσε χαρμόσυνα. Γι' ἀπόκριση στὶς ἐρώ-
τησεις τῶν Καλογέρων ἂν ἐδιόρθωσε τὸν κόσμον, ξε-
τυλίζει τὸ παιδί τοῦ ἀπὸ τὸ ράσο καὶ φωνάζει:

«'Αγιοι Πατέρες, ἐβλογηστε τὸν καρπὸ τῆς
Παρακοῆς!» Ρωμιοί, τὸ ρωμιόπουλο, ὁ καρπὸς τῆς
Παρακοῆς τοῦ 'Αρχ. 'Ελλ. Μαναστηριοῦ ἐγέρασε
τυλιγμένος 'στὰ ἐπαναστατικὰ μας ράσα. Μονοῦ
χισμένοι καὶ στεῖροι καλόγηροι τοῦ Καθαρέβοντος 'Ελ-
ληνισμοῦ, βαρᾶτε χαρμόσυνα τὴν καμπάνα. Σκύψτε,
προσκυνήστε! 'Εβλογηστε, 'Εβλογηστε, τὸν βρωμερὸ
καρπὸ τῆς Παρακοῆς.»

Shibin-El-Kom

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΒΡΟΜΑΤΗΣ

Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

ΤΟΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΑΙΩΝΑ

(Τὸ πρῶτο μᾶθημα ποὺ ἔκαμε ὁ Ψυχαρὴς στὴ Σχολὴ τῶν
ζωντανῶν 'Ανατολικῶν γλωσσῶν. Συνέχεια ἀπὸ τὰ
φύλλα 89 καὶ 90).

'Ο Miller γινώριζε κατὰ βάθος τὴ νέα ἐλληνικὴ,
τὴν ἐλληνικὴ ποὺ σήμερα μιλιέται; Ζητήματα ποῦ
δὲν πρέπει νὰ γιγνιτοῦν. Τὸ βέβαιον εἶναι πῶς ὁ-
σα δημοσίεψε μνημεῖα τῆς μεσαιωνικῆς δημοτικῆς
γλώσσας θὰ μπορούσαν σήμερα νὰ γίνουν κάπως
διαφορετικὰ. 'Ο Miller δὲν εἶδε πολλὴ προσοχὴ
στὴν ἱστορικὴ ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσας. Εἶχε καὶ
κάποιες ἀδυναμίες γιὰ τὴ λεγόμενη καθαρεύουσα.
Γιὰτ' εἶναι πρὸς εὐκολονόητον, καὶ καμιά φορὰ χρειά-
ζεται καὶ λιγότερο κόπο ὅμοια πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀξιο-
σεβαστοὺς ξένους θὰ προτιμήσουν πάντα γιὰ βιβλία
τοὺς ἀναγνωστικὰ τὶς λατινικὲς μας διατριβές, εὐκολώ-
τερες ἀπὸ μιὰ σελίδα τοῦ Anatol France. 'Οπωσδή-
ποτε ὁ Miller εἶχε μιὰ ἐξαιρετὴ συνήθεια στὸ μᾶθημά
του· εἶδε πρὸς ἐξήγησιν ἐφημερίδες. Τὸν καιρὸ κείνο
οἱ ἐφημερίδες γραφόταν ἀττικώτατα. Δὲν πειραζει.
'Η ὀρχή, πάντα σωστή. Νέοι τῆς ἡλικίας σας δὲν
ταιριάζει νὰ τιλύνονται μέσα σὲ σάβανα δὲν ξέρω
ποῖων ἀφηρημένων γραμματικῶν. Πρέπει σὲ κάθε δι-
δασκαλίᾳ, πρὸ πάντων τὴν ἀνώτερη διδασκαλίᾳ, νὰ
προσπαθοῦμε νὰ βλέπουμε τοὺς ἀνθρώπους πίσω ἀπὸ
τὰ βιβλία· πίσω ἀπὸ τὰ τυπογραφικὰ ψηφία εἶναι ἡ
ζωὴ ποὺ πρέπει νὰ ξεσκεπαστῇ. 'Ας διαβάσουμε λοι-
πὸν ἐφημερίδες. Πάμε νὰ κάμουμε τὸν περίπατό μας
στὴν 'Αθήνα ἢ στὰ νησιά. Πάμε νὰ πάρουμε τὴ μα-
στιχὰ μας «στὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος» ἢ κάτου
ἀπὸ κανένα πλατάνι, στὰ χωριά. Θὰ μιλήσουμε μὲ
ἀπλούς. Θὰ ἰδοῦμε πῶς τὶς νοιώθουν τὶς ἐφημερίδες.
Θὰ μάθουμε πράγματα ποὺ μέσα στὸν κόσμον τοῦτο, μο-
νάχα ἓνας 'Ελληνας, γεννημένος 'Ελληνας, μπορεῖ νὰ
σᾶς ξηγήσῃ, 'Ελληνας, ποὺ πέρασε, καθὼς ὅλοι οἱ
'Ελληνες ἀπὸ τὰ καυδιανὰ δίκρανα τῆς καλῆς γλώσ-
σας.

Θὰ παρευρεθοῦμε στὶς χίλιες μύριες μεταμρφώσεις
τῆς καθαρεύουσας γιὰ νὰ πάρουμε—κι ἀνίσως εἶναι τοῦτο
δυνατὸ—μιὰ σωστὴ ἰδέα γιὰ τὴ δόση τῆς καθαρεύου-
σας ποὺ χρειάζεται νὰ βάζουμε στὰ γράμματά μας,

κάθε φορὰ ποὺ γράφουμε στὸν πρωθυπουργό, ἢ σὲ ὑπουρ-
γὸ—εἶναι κάποια διαφορὰ—σὲ κανένα ψηλὸ ὑποκεί-
μενο, σὲ κανένα παραλὶ ἢ σὲ κανένα φτωχὸ ἀνθρω-
πάκο, σὲ μεγαλέμπορα ἢ σὲ μικρέμπορα, σὲ υπάλληλο
ἢ σὲ ξενοδόχο. Γιὰ τὸν πρωθυπουργό ἡ συνταγὴ εἶναι
ἀπλή· φτάνει νὰ τὸ συντάξουμε τὸ γράμμα μας σὲ
γλῶσσαν ποὺ ποτὲ δὲ μιλήθηκε, ποὺ δὲ μιλιέται, καὶ
ποῦ δὲ θὰ μιληθῇ, ἢ γιὰ νὰ τὰ ποῦμε πρὸς ἄστερα, νάνα-
κατώσουμε' ἐπτήδεια τὰ θὰ καὶ τὰ νὰ μὲ τοὺς μέσους
ἀόριστους. Εἶναι φανερό πῶς σὲ κανένα καιρὸ ἡ ζων-
τανὴ γλῶσσα δὲ γνώρισε παρόμοια ταιριάσματα. Με-
ρικὰ ἀπαρέμφρατα μάλιστα θὰ κάνανε καλὰ, μὰ
πάντα σὲ περιστάσεις ὅπως διόλου ἐξαιρετικῆς, γιὰτὶ
στὸ ἴδιο πρόσωπο δὲ μιλεῖ πάντα τὴν ἴδια καθαρεύ-
ουσα. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά, ἂν κανεὶς ξεγελαστῇ
καὶ μεταχειριστῇ τοὺς παλιωμένους αὐτοὺς τύπους πρὸς
ἓνα ἔμπορο, ὁ ἔμπορος θὰ νομίσῃ πῶς τὸν περιπαίζου-
ν. 'Αλλοῦ, γιὰ νὰ ἐννοηθῇ, καὶ μαζί γιὰ νὰ χρωμα-
τίσῃς καθὼς πρέπει, τὸ λόγο σου, θὰ φτάνῃ νὰ στολί-
σῃς τὰ λόγια σου μὲ τὸ τελικὸ ν, ἀκόμα κι ὅταν οἱ
ἀρχαῖοι δὲν τὸ βάζουν πάντα. Πρὸς τὸν ξενοδόχον γρά-
φεις ὅπως μπορεῖς, φτάνει νὰ τὸν πληρώνῃς. Εἶναι κ' ἔ-
νας ἄλλος τρόπος νὰ γράφῃς ἐλληνικὰ τὰ γράμματά
σου· οἱ κυρίες, πρὸ πάντων στὴν Πόλιν καὶ στὴν 'Αθή-
να, συχνὰ τότε μεταχειρίζονται· εἶναι νὰ τὰ γράφῃς γαλ-
λικὰ. 'Η καθαρεύουσα τόσο λίγο ἱκανοποιεῖ τὶς πραγ-
ματικὰς ἀνάγκες, ποὺ οἱ ἀνθρώποι τοῦ κόσμου προτι-
μᾶνε νὰ προστρέχουνε στὰ γαλλικὰ, ἢ καὶ δὲν ἀποκρί-
νονται διόλου. Εἶναι κι ἄλλες δυσκολίες, καινούριες. Οἱ
ὁπαδοὶ τῆς δημοτικῆς πληθαίνουν, γιομάτοι ἐνθουσια-
σμῷ ὅλη ἡ νέα λογοτεχνία εἶναι μὲ τὸ μέρος τῆς· ἔχει
μάλιστα καὶ δικὸ της ὄργανον, τὸ «Νουμά», ποὺ καὶ
καὶ τὸνομά του μόνο θυμίζει τὴ σύνεση (1). ἀνίσως
καὶ δὲ γράψετε δημοτικὰ σ' ἓνα δημοτικιστῇ, εἶναι ἱ-
κανὸς νὰ θυμώσῃ. 'Εδῶ καὶ λίγα χρόνια εἶδαν πῶς
ἡ γλῶσσα αὐτὴ περίφημα ταιριάζει στὴν ἀλληλογρα-
φία· τὴ μεταχειρίζονται ὅσο πᾶει καὶ πρὸς πολὺ, καὶ
μὲ τὸν καθένα. 'Αλλοὶ ἀνακατώνουν ὅπως ὅπως τὴ
δημοτικὴ καὶ τὴ λογία, κ' ἔτσι πηδᾶνε στὴν τύχη
ὅλα τὰ σκαλοπάτια τῆς μέσης καθαρεύουσας· γιὰτὶ
ὑπάρχει μέση, αὐστηρὴ καὶ ἀκόμα καὶ ἀνειμένη νη
καθαρεύουσα.

Θᾶχετε ὁδηγὸ δοκιμασμένο, τὸ ἐλπίζω, μέσα στὸν
ἀπέραντον καὶ διασκεδαστικὸν αὐτὸν Λαβύρινθον. 'Η κα-
θαρεύουσα ἔχει τὴν ἀξίωσιν πῶς εἶναι μία, ἐνῶ ἡ ἰδια
εἶναι κομματιασμένη καὶ παρδαλή. 'Ακόμα κ' οἱ καθα-
ρολόγοι τἀναγνωρίζουν αὐτό. (1) Μὰ γενικῶς ὁ κανό-
νας εἶναι πῶς ἡ καθαρεύουσα τὰ δικὰ της λάθη τὰ
ρίχνει στοὺς ἄλλους. Τὰ βάζει μὲ τοὺς αἰῶνες γιὰτὶ
πλουτίσανε τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσαν μὲ ξένες λέξεις ἀ-
ναγκαῖες, καὶ δὲ στοχάζεται πῶς αὐτὴ γιομάτη εἶναι
ἀπὸ τὰ ξένα, ἀπὸ τοὺς μῆνες ποὺ εἶναι λατινικὰ τὰ
ὀνόματά τους,—ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἀπὸ καιρὸ, δὲ λογαριάζ-
εται,—ἴσα μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ λόγου καὶ τὴ φρά-
ση καὶ τὸ νοῦ, ποὺ τὰ δανείζεται ἀπὸ ἄλλες γλώσσες,
ἀνώφελα καὶ βλαβερὰ, ἀφοῦ εἶναι γιὰ ζημίαν τῆς ἐθνι-
κῆς ψυχῆς. Κι ἀπάνουν σ' ὅλα, τὶς λέξεις ποὺ εἶναι
τουρκικὴ ἢ πηγὴ τους, καὶ ποὺ κατακρίνει τὴν πα-
ρουσία τους μέσα στὴν πατροπαράδοτη γλῶσσαν τοῦ πα-

(1) Διευθυντὴς τοῦ ὁ Δ. Π. Ταγκόπουλος. Δὲν εἶναι
ἀπορίας ἄξιο στὴν 'Ελλάδα γιὰ τὸνομα τοῦτο ἑνὸς ρωμαίου
βασιλέως. Γνωστὸ πῶς σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν ποὺ εἶ-
χανε τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι,
ποὺ γι' αὐτοὺς ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Ρώμην, ἀρχινοῦσαν καὶ τὶς
χρονογραφίαις τους μὲ τοὺς ἐφτά βασιλεῖς καὶ μὲ τὸ Ρω-
μύλο. Εἶναι βέβαια ὁ ἀντίπαλος μὲς βυζαντινῆς συνήθειας
στὴν νῆξ 'Ελλάδα.

(2) Κοίτα τοῦ 'Αντρεάδου τὸ ἐξαιρετὸν βιβλίον «'Η γλῶσ-
σα μας» σελ. 42, ποὺ πραγματεύεται τὸ ζήτημα κατὰ βᾶ-
θος κ' ἀπ' ὅλες τοὺς μεριές.